

Svar på skriftligt spörsmål SSS 9/2020 rd

Svar på skriftligt spörsmål om finansieringen av Statistikcentralens forskartjänster

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 9/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Jussi Saramo /vänst:

Hur tänker regeringen säkerställa att det till stöd för beslutsfattandet kan produceras allt mera forskningsbaserad information och hur ska resurseringen av Statistikcentralens forskartjänster förbättras så att den motsvarar samhällets behov?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Forskartjänsterna har sin grund i 3 § i statistiklagen (23.4.2004/280), där Statistikcentralen påförs skyldigheter på följande sätt: ”Syftet med lagen är även att främja användningen av uppgifter som insamlats för statistiska ändamål för vetenskaplig forskning och statistiska utredningar av samhällsförhållandena”.

Statistikcentralens forskartjänster inrättades som en egen funktion år 2010 för att tjäna forskarsamfundets ständigt växande behov av data. Åren 2010–2019 skedde en betydande tillväxt i antalet uppdrag, ansökningar om användningstillstånd och årsverken för dem som behandlar uppdrag inom ansvarsområdet. Till följd av detta har väntetiderna vid behandlingen av begäranden om information vuxit till 10–12 månader.

Särskilt forskarna har i offentligheten lyft fram att servicebegärandena har hopat sig vid Statistikcentralens forskartjänster. Frågan är ytterst viktig för regeringen. Statistikcentralen samlar in och producerar omfattande informationsmaterial som kan användas vid beslutsfattande och forskning. Information och transparens stärker rättsstaten och stöder bättre beslutsfattande såväl i den offentliga sektorn som i företagen. Transparens ger också ekonomisk nytta. Därför information från Statistikcentralen kunna tas i bruk snabbt och smidigt.

Vårt mål är inte att begränsa begärandena om information, utan det är bra att de blir fler. Och det innebär att också vi beslutsfattare får bättre forskningsbaserad information. Att samla information måste bli snabbare och smidigare. Samtidigt måste dataskyddet säkerställas. Exempelvis kräver behandling av personuppgifter noggrannhet så att uppgifterna inte kommer ut i offentligheten.

Svar på skriftligt spörsmål SSS 9/2020 rd

Finansministeriet har diskuterat frågan med Statistikcentralen i syfte att nå en lösning på problemet så snabbt som möjligt. Problemet har identifierats och Statistikcentralen har kartlagt utmaningarna när det gäller att utveckla forskartjänsterna, förkorta leveranstiderna och förbättra samarbetet med kunderna.

Åtgärder för att lösa problemen

Statistikcentralen satte 2019 i gång utvecklingsåtgärder vars syfte är att förbättra läget inom forskartjänsterna. Till dessa utvecklingsåtgärder hör bland annat att utveckla en plockkod för dödsorsaksmaterial och identifierbart material, att utveckla och producera nytt färdigt material, att göra årliga uppdateringar av färdigt material och att hantera det färdiga materialet som helhet samt att producera metadata och underhålla och utveckla beskrivningssystemen för metadata.

I helheten har det dessutom observerats processuella problem. Det finns tjänster som inte har produktifierats och olika kundgruppers servicebehov kräver ytterligare precisering. Till åtgärderna för att utveckla forskartjänsterna hör också att göra sökförfarandet samt de anvisningar och blanketter som ingår i tjänsterna klarare.

Statistikcentralen har anställt två experter för viss tid. De inledde sitt arbete den 10 februari 2020. Deras uppgift är att utveckla köerna i forskartjänsterna.

Statistiketiska nämnden behandlar utvecklandet av forskartjänsterna och bedömer i vilken mån de färdiga materialen kan utökas. Dessutom håller man på att omarbeta distansanvändningssystemet Fiona. I detta system kan forskarna själva bläddra bland Statistikcentralens material på ett säkert sätt och ta ut information ur systemet. Statistikcentralen måste likväl innan information används säkerställa att den inte innehåller bland annat identifierbara personuppgifter.

I januari 2020 avtalade finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, forskarskolan och forskningsenheten i nationalekonomi Helsinki GSE, VATT och Statistikcentralen om att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att hitta lösningar på hur Statistikcentralens forskartjänster ska kunna uppfylla forskarnas behov av data inom godtagbar tid. Arbetsgruppen ska ledas av finansministeriet.

Finansministeriet förutsätter att Statistikcentralen genomför utvecklingsåtgärderna och följer upp deras effekter. Dessutom ska centralen utarbeta en plan för hur köerna ska avvecklas så att man kan bestämma behovet av ny personal om begärandena om information fortsätter att öka.

Om finansieringen av Statistikcentralens forskartjänster

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 9/2020 rd

Forskartjänsterna utgör en avgiftsbelagd verksamhet vid Statistikcentralen som centralen prissätter på affärsekonomiska grunder så att intäkterna från verksamheten täcker åtminstone utgifterna för den. Statistikcentralen har fastställt priser för forskartjänsterna enligt timdebitering. Eftersom momentet med anslag till Statistikcentralen är nettobudgeterat, får Statistikcentralen förfoga över inkomsterna från avgiftsbelagda tjänster.

Hur Statistikcentralens nettoanslag används och hur centralens uppgifter preciseras vid resurseringen bestäms av ledningen. Statistikcentralens inkomster från forskartjänsterna har vuxit under de senaste åren, vilket har ökat de anslag som ämbetsverket förfogar över. De ökade intäkterna gör det möjligt för Statistikcentralen att öka personresurserna för forskartjänsterna. Statistikcentralen har haft som mål att hålla priserna på en skälig nivå.

I resultatavtalet mellan ministeriet och Statistikcentralen avtalas det bland annat om målen rörande centralens serviceförmåga. I resultatavtalet för 2020 ingår mål för leveranstiderna för forskartjänsterna.

I den mån man vid utvecklandet av forskartjänsterna konstaterar att det behövs ytterligare anslag för Statistikcentralens verksamhetsutgifter, som finansieras ur statsbudgeten, för att höja serviceförmågan för forskartjänsterna till en godtagbar nivå behandlas frågan på normalt sätt i statsbudgetförfarandet vid finansministeriet på grundval av ett motiverat förslag från Statistikcentralen. Den avgiftsbelagda delen av forskartjänsterna är fortfarande kundfinansierad.

Helsingfors den 27 februari 2020

Kommunminister Sirpa Paatero